

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslaget til folketingsbeslutning forkastedes, idet 20 (SF, VS og FD) stemte for, 115 (S, KF, V, RV, CD, KrF og FP) imod.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Anden behandling af lovforslag nr. L 23:

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven m.v. (Sager om ægteskab eller forældremyndighed).

(Fremsat 10/10 84. Første behandling 16/10 84. Betænkning 15/5 85).

Der var stillet 2 ændringsforlag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 9 opførte sag, nemlig:

9) Anden behandling af lovforslag nr. L 24:

Forslag til lov om ændring af myndighedsloven m.v.

(Fremsat 10/10 84. Første behandling 16/10 84. Betænkning 15/5 85).

Der var stillet 3 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Forhandling

Ebba Strange (SF):

Der er et flertal i retsudvalget, der indstiller de lovforslag, vi her behandler, til vedtagelse ved tredje behandling.

Et mindretal bestående af regeringspartierne skriver i sit betænkningssbidrag, at når man er imod lovforslagene, så er det, fordi man risikerer at udsætte de børn, som det er meningen at give større tryghed, for utryg-

hed. Videre skriver regeringspartierne, at sådanne aftaler kan føre til forværring af forældrenes konflikter – til yderligere skade for børnene.

Jeg vil godt sige, at vi, der har arbejdet med disse lovforslag nu gennem flere år, aldrig nogen siden har sagt, at vi med gennemførelsen af lovforslagene får fjernet konflikter, der opstår i forbindelse med skilsmisser eller separationer. Men vi har regnet med, troet på, fået sagkyndige udtalelser for, at man ville kunne lempe konflikter mellem børn og forældre og mellem forældrene indbyrdes.

Jeg ved ikke, hvor mange af tingets medlemmer der hørte kronikken i Radioavisens nyhedsmagasin i fredags. Der var en 13-årig pige, der var skilsmissebarn, og som fortalte, hvad hun mente det ville have betydet for hende, hvis muligheden for fælles forældremyndighed havde eksisteret, for hun opfattede det, som om hendes far havde svigtet hende ved at måtte give afkald på forældremyndigheden. Faderen havde oplevet, at han var blevet frataget en mulighed for at have den samme nære kontakt med barnet, som han havde haft, da forældrene var gift med hinanden.

Erfaringerne fra Sverige, hvor muligheden for fælles forældremyndighed har eksisteret siden 1976, bekræfter, at forældre, der har fælles forældremyndighed, uanset om de bor tæt ved hinanden eller langt fra hinanden, har mere kontakt med deres børn – også den af forældrene, der ikke bor sammen med barnet – er mere interesseret i de vilkår, der bydes børnene, og at forældrene holder mere kontakt indbyrdes, taler med hinanden om, hvad der skal ske med barnet, og at det alt i alt giver en bedre situation for barnets opvækst end dér, hvor man har måttet træffe beslutning om, hvem der skulle have forældremyndigheden. Jeg håber derfor, at det vil lykkes at få et flertal for forslaget ved tredje behandling.

Forslagsstillerne har stillet nogle ændringsforslag på baggrund af de henvendelser, vi har fået, medens vi har behandlet forslaget. Noget helt gennemgående, også i de henvendelser, vi har fået fra folk, der har været skeptiske over for forslaget, har været, at det allervigtigste i dette forslag var at få sikret en kvalificeret rådgivning og vejledning i forbindelse med ægteskabsopløsning, aftale om

[Ebba Strange]

forældremyndighed og aftale om samværsret. Vi har indføjet en bestemmelse om, at statsamterne skal oprette en sådan rådgivning og vejledning. Vi ved, at der er statsamter, der eksperimenterer med rådgivning og vejledning, dels i Nordjyllands amt, dels i Ribe amt, og at det fungerer godt de steder, hvor det fungerer.

Vi har skrevet, at statsamtet skal iværksætte denne rådgivning og vejledning, når der er uenighed om beslutningen om forældremyndighed eller samværsret. Jeg vil gerne herfra fastslå, at vi også mener, at et tilbud om rådgivning og vejledning vil være fordelagtigt i de tilfælde, hvor der ikke er uenighed, men hvor det alligevel kan være godt med en snak, og jeg vil gerne pointere, at der selvfølgelig ikke er nogen, der skal påtvinges en vejledning og en rådgivning, som de ikke beder om.

Noget andet, vi har fået mange henvendelser om, er samværsretten, og der har også været forsøg på at få os til at lave nogle strammere bestemmelser om samværsretten end dem, der står i forslaget, og dem, der eksisterer i dag. Det har vi ikke ønsket. Vi mener, samværsret bør være underlagt nogle regler, men at det i øvrigt er noget, der bør aftales individuelt, og vi konstaterer med tilfredshed, at der er en udvikling i gang både ude i amterne og i ministeriet i retning af en større forståelse for, hvor vigtig samværsretten er for de børn, der bor hos den ene af forældrene, og som har brug for kontakt med den anden.

Det har været os magtpåliggende at få alle paragrafferne til at fremstå sådan, at det, der skal være afgørende for myndighedernes behandling af disse sager, alene er, hvad der er bedst for barnet. Vi ved, at der er forældre, der bruger børnene i deres strid med hinanden, og vi finder derfor, at myndighederne har en meget vigtig og vanskelig opgave, men at det er afgørende, at det er barnets tarv, der sættes i centrum, og ikke noget som helst andet.

Noget af det, der har været ubehageligt i forbindelse med samværsretssager, er tydeligvis ...

Formanden:

Samtalerne bliver mere og mere højroste-de.

Ebba Strange (SF):

Tak, hr. formand, det er svært at overdo-ve.

Det, der har været og stadig væk er meget pinligt i forbindelse med opretholdelse eller opfyldelse af samværsforpligtelsen, er de tilfælde, hvor fogden skal ud at hente et barn. Det kan ikke være godt for noget som helst barn at blive hentet ved fogdens hjælp for at skulle tilbringe nogen tid hos den anden af forældrene.

Derfor har vi stillet et ændringsforslag, som går ud på, at fogedretten kan udsætte fuldbyrdelsen, indtil man har indhentet en sagkyndig erklæring om, hvorvidt det nu er bedst for barnet at blive hentet ved den foged eller det ikke er. Vi har udtrykkeligt skrevet, at den sagkyndige skal være en person, der ikke i forvejen er nært knyttet til en af forældrene, altså at vedkommende ikke er part i sagen.

Vi har naturligvis læst justitsministerens svar på vores forslag om at indsætte kravet om rådgivning og vejledning i selve lovteksten, og justitsministerens svar går ud på, at de sociale myndigheder, henholdsvis bistandskontorerne i kommunerne og børnerådgivningscentre i amtskommunerne, jo i forvejen løser opgaver på dette område.

Det er vi enige i, men vi ved også, at både bistandskontorer og børnerådgivningscentre er meget belastede, og at der er lange ventelister til børnerådgivningscentre. Derfor mener vi, at den rådgivning og vejledning, som skal gives i disse sager, skal gives det sted, hvor problemerne alligevel i forvejen behandles, nemlig ved statsamtet, og at det så er statsamtets opgave at knytte de sagkyndige til sig, som der nu måtte være brug for. Det betyder selvfølgelig ikke, at man ikke stadig væk henvender sig i amtskommunen, ligesom man har skullet hidtil, hvis der er alvorlige psykiske problemer, men det behøver der jo ikke at være i disse tilfælde; det er den almindelige rådgivning og vejledning, der er brug for.

Med disse ord skal jeg indstille ændringsforslagene til vedtagelse.

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Jeg er i den usædvanlige situation i forbindelse med disse lovforslag, at jeg har fremsat forslagene, men må opfordre og ønsker at

[Justitsministeren]

opfordre folketinget til at stemme imod. Når jeg har fremsat forslagene, skyldes det, som det fremgik af førstebehandlingen, et beslutningsforslag, og jeg mener, at det i sådanne tilfælde, hvor et beslutningsforslag fremkommer med en anmodning om at udarbejde forslag, er en parlamentarisk pligt at gøre det.

Det er altså også sket, men selv om regeringen har fremsat disse forslag, mener vi, at det vil være aldeles forkert at vedtage dem, både de forslag, der oprindeligt blev fremsat, og ikke mindst forslagene efter de ændringer, man har foretaget, og som jeg mener gør forslagene langt værre. Det skal jeg gøre nogle bemærkninger om.

Hvad angår selve ideen i forslagene, skal jeg ikke på nogen måde klandre motiverne hos dem, der ønsker, at man kan gennemføre en forældremyndighed på den foreslåede måde. Jeg ved, at det for mange, som det også fremgik af fru Ebba Stranges tale, står som en vej til at gøre forholdene lettere for børnene. Men jeg er alvorligt ængstelig for, at man når det modsatte. Jeg er alvorligt ængstelig for, at dette for mange børns vedkommende vil bevirke en situation, hvor de i stedet for én gang i forbindelse med skilsmissemålet at få den ubehagelig oplevelse, dette er for børn, vil risikere at få den to gange, hvis den aftale, der træffes mellem forældrene, ikke er holdbar.

Jeg er også ængstelig for konsekvenserne af, at samlede ugifte forældre kan få forældremyndigheden sammen. De har jo i dag muligheden for at opnå denne fælles forældremyndighed igennem ægteskab, og ved at indføre adgang til fælles forældremyndighed for ugifte forældre risikerer man, at mange ugifte forældre nøjes med denne aftale og derved undlader at skaffe sig den samlede juridiske regulering af deres samliv, som ægteskabet udgør.

Det er hovedindvendingerne imod at gribe ind på dette område, men dertil kommer, at udvalgsflertallet har stillet nogle ændringsforslag, som jeg synes er særdeles uheldige og heller ikke gennemarbejdede. Det gælder forslaget om, at der indføres en pligt for statsamtet til at tilbyde alle forældre og børn en børne- og familiesagkyndig rådgivning og vejledning ved uenighed om forældremyndighed og samværsret. Der er altså tale om en væsentlig udvidelse i forhold til det råd-

givningstilbud, der i dag efter bistandsloven ydes af især de amtskommunale børnerådgivningscentre.

Af bemærkningerne til dette ændringsforslag fremgår det, at forslagsstillerne vil pålægge statsamtet en pligt til at sørge for, at rådgivning kan tilbydes i form af et tværfagligt samarbejde, der ikke blot omfatter statsamtets personale, men også psykologer, psykiatere og socialrådgivere. Dem vil man altså have stærkt ind i billedet, og det er i og for sig nogenlunde det modsatte af det, vi gjorde, da vi ændrede adoptionsloven, hvor vi var enige om, at man skulle indskrænke høringer hos dem.

Hvordan mener forslagsstillerne nu at statsamtet skal opfylde deres pligt til at tilbyde den rådgivning, der her er tale om? Der er efter min mening ikke hjemmel til at pålægge f.eks. de amtskommunale institutioner at yde en sådan rådgivning i det ændringsforslag, forslagsstillerne har stillet. Hertil kommer, at det foreslås, at rådgivningstilbuddet ikke blot skal gives ved uenighed om forældremyndigheden, men i alle samkvemssager. Dem er der ca. 5.000-6.000 af om året; ingen af de igangværende forsøg, man henviser til, har haft et så stort omfang. Er det så meningen, at der skal ansættes børnepsykiatrisk ekspertise over hele landet? Det vil i hvert fald rejse det problem, som jeg har fremhævet over for retsudvalget gentagne gange, at der formentlig ikke i dag findes et tilstrækkeligt antal kvalificerede børne- og familiesagkyndige rådgivere i hele landet.

Hertil kommer, at et så omfattende tilbud om vederlagsfri rådgivning, der i overensstemmelse med forslaget stilles forældrene i udsigt, vil blive dyrt, endda meget dyrt, i personaleforbrug. Efter mine beregninger vil udgifterne nemt kunne beløbe sig til 10-15 mill. kr. om året.

Jeg bemærkede ved første behandling, at fremskridtspartiet gav udtryk for en vis velvilje over for forslagene. Jeg er ikke klar over, hvorvidt fremskridtspartiet også mener, det er rigtigt at ofre så store beløb, som flertallet nu går ind for, i forbindelse med denne rådgivning; det ville i hvert fald overraske mig, hvis fremskridtspartiet kunne have den opfattelse.

Ud over indvendingerne imod dette forslag har jeg meget stærke indvendinger imod

[Justitsministeren]

et andet ændringsforslag, der er stillet. Af det forslag, der fremkom oprindeligt, fremgik det, at der skulle være lejlighed til samtaler i amterne og ved domstolene med børn, der er fyldt 12 år. Samtalen kunne dog undlades, hvis den måtte antages at være unødvendig eller til skade for barnet.

Et flertal i retsudvalget har nu ønsket reglen udvidet således, at statsamter og domstole skal indkalde alle børn over 12 år, også i de talrige sager, hvor der er enighed om forældremyndigheden, og f.eks. i sager om samkvemsret, hvor der er uenighed om spørgsmål, der ikke vedrører barnet. Dette vil ydermere også skulle gælde, selv om forældrene i disse sager ikke ønsker børnene inddraget.

Der er her tale om en meget grov form for formynderi, hvor et flertal i folketinget vil fratage forældrene deres klare adgang til selv på fornuftig vis at begrænse de ubehageligheder, som opløsning af en familie normalt medfører for alle parter, ikke mindst børnene. Forslaget kan da kun gå ud over de børn, hvis tarv forslagsstillerne bestandigt ønsker at gøre sig til talsmænd for.

Vi må ikke glemme, at dette omhandler sager, hvor et barn står i en uheldig situation over for de to mennesker, som barnet holder mest af her i verden. Vil man så virkelig ved at kræve, at de 12-årige skal udtale sig i disse sager, forlange, at barnet skal optræde som en art dommer over for de to mennesker, som barnet i de allerfleste tilfælde stadig væk holder meget af? Jeg synes, det er meget forkert over for børnene at inddrage dem i dette. Én ting er samtaler – samtaler, som de kan finde sted i dag, hvor en dommer kan bestemme, at han alene på sit kontor vil tale med de større børn – men at forlange, at børnene på den måde skal inddrages i skilsmisssager, synes jeg er overordentlig forkert.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Det indtryk, jeg har fået, når jeg har talt med folk, der har behandlet disse sager ude i statsamterne, er, at der derude er en væsentlig større forståelse for og evne til indlevelse i børnenes og familiernes situation end den, justitsministeren gav udtryk for, og at der ikke er tale om – og det er meget vigtigt for mig at få fastslået – at børnene skal være

dommere eller skal bestemme noget som helst, men at børnene skal høres med det sprog, de nu engang taler, med det, de nu engang er i stand til at udtrykke, for det er dog også deres tilværelse, der står på spil, og derfor er det vigtigt.

Når det har været så magtpåliggende for os at få knyttet nogle af de andre faggrupper til disse situationer, er det, fordi vi ved, at der blandt de mennesker er nogle, som evner at lytte til børn, og efter min opfattelse bør man lytte til børn i alle aldre, når det drejer sig om disse for dem så helt afgørende sager. Det er bestemt ikke meningen, at de skal træffe nogen afgørelse, men de skal som sagt høres.

Der blev sagt, at denne rådgivning og vejledning ville blive meget dyr. Ja, jeg ved godt, at vi ikke kan pålægge amtskommunerne noget, men det er jo heller ikke det, der står; der står, at det er statsamterne, der skal iværksætte dette her, og jeg vil råde justitsministeriet til at indhente erfaringer de steder, hvor man har eksperimenteret med det, nemlig i Nordjyllands og Ribe amter, og høre, hvilke personaleressourcer man har anvendt de steder. Vi, der er forslagsstillere til ændringsforslaget, prøvede at regne på, hvad vi mente det ville koste, og vi fandt frem til cirka det halve af det beløb, justitsministeren taler om. Hvad der er rigtigt, tør jeg ikke sige.

Lone Dybkjær (RV):

Da mit partis ordfører i denne sag ikke kan være til stede, skal jeg blot sige, at om end justitsministeren tog fat på tredjebehandlingen, vil vi vente med den, indtil lovforslagene er til tredje behandling, og for så vidt angår ændringsforslagene, som er til diskussion i dag, skal jeg blot henvise til de bemærkninger, der er i selve betænkningen.

Ole Espersen (S):

Jeg var ligesom den forrige taler også lidt overrasket over, at ministeren tager fat på tredjebehandlingen i dag. Jeg skal koncentrere mig om et par af de ændringsforslag, der ligger på bordet. Jeg forstår godt, at ministeren, som jo er imod selve lovforslagene, finder alle mulige grunde til at fortælle os, at ændringsforslagene gør det hele endnu værre. Det er menneskeligt forståeligt, men det

[Ole Espersen]

er efter min opfattelse ikke sagligt rigtigt at gøre det.

Lad mig koncentrere mig om rådgivningen til den familie, der står over for en skilsmisse, eller som har problemer med samværret. Det er dyrt, siger ministeren. Hvor skal vi finde psykologerne og sociologerne henne? Det koster mange penge og meget personale. Ja, det koster selvfølgelig nogle penge og noget personale, men vi har den opfattelse, at de dybt ulykkelige situationer, som opstår i tusindvis hvert år, måske for manges vedkommende kunne være undgået ved den kvalificerede rådgivning, som de mennesker, der har været involveret i disse sager, råber efter, kalder på, beder os om at give dem mulighed for at få. De, der har prøvet disse ting på deres krop, har voldsomt savnet den rådgivning, som vi nu foreslår. Og når de har gjort det og senere oplevet de ulykker, der måske følger af manglende rådgivning, er det klart, at vi må overveje, om vi ikke kunne undgå nogle af disse ulykker, som jo også i høj grad er personale- og pengekrævende, når de skal forsøges genoprettet, og jeg siger udtrykkeligt forsøges, fordi det jo i mange tilfælde ikke lykkes – det er for sent.

Derfor er det vores opfattelse, at man skulle søge at komme ind med familierådgivning på et tidligere tidspunkt, endnu før skilsmissen er helt aktuel. Vi har i vel alle kommuner i årevis haft familievejledninger, men de sætter ofte ind efter skilsmissen, og så viser det sig, at der måske kunne have været udrettet noget tidligere. Det, vi prøver på med dette forslag, er at spare i den sidste ende ved at ofre noget på et tidligere tidspunkt, hvor der måske er større mulighed for at undgå de store skader.

Derfor finder jeg, at det er at spare menneskeligt og økonomisk på det helt forkerte sted, hvis man nægter disse mennesker, der så stærkt ønsker denne rådgivning, at få rådgivning, og derfor må vi meget stærkt anbefale, at dette ændringsforslag vedtages, og at vi får den principielle debat i løbet af et par dage.

Pia Kjærsgaard (FP):

Som justitsministeren rigtigt anførte, har fremskridtspartiet vist velvilje over for disse forslag. Vi syntes fra starten, at forslagene var udmærkede, idet man her tog hensyn til

de lidt større børn. Justitsministerens bemærkninger om, at man blot kan gifte sig, så er alle problemer ude af verden, er letkøbte og forkerte.

Vi synes imidlertid, at forslagene er blevet klart forringet med de stillede ændringsforslag, og kan kun stemme positivt til det første ændringsforslag til lovforslag nr. L 23. Vi kan forstå, at man har stillet medlemmerne frit med hensyn til afstemningen, og vil afvente ændringsforslagene. Ved tredjebehandlingen på fredag vil vi tage endelig stilling til, hvordan vi stemmer til lovforslagene som helhed.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Der er opstået en vis usikkerhed med hensyn til et af punkterne, og jeg beder derfor om, at begge forslag går tilbage til udvalgsbehandling før tredjebehandlingen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af retsplejeloven m.v. (Sager om ægteskab eller forældremyndighed). (Lovforslag nr. L 23).

Ændringsforslag nr. 1 og 2, § 1, således ændret, og §§ 2 og 3 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af myndighedsloven m.v. (Lovforslag nr. L 24).

Ændringsforslag nr. 1-3, § 1, således ændret, og §§ 2-9 vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Lovforslaget går herefter til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Anden behandling af lovforslag nr. L 190:

Forslag til lov om ændring af lov om teatervirksomhed.

Af Ingerlise Koefoed (SF) m.fl.

(Fremsat 26/2 85. Første behandling 20/3 85. Betænkning 15/5 85).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets tekst, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Forhandling

Ole Espersen (S):

Vi har foreslået en ændring til det oprindelige forslag, som betyder, at den støtte, der skal gives fra staten, forøges fra 40 pct. til 50 pct. her i København alene for 2 år i stedet for indtil videre, således som forslaget oprindeligt var udformet. Det har vi gjort, fordi vi finder det rimeligt at begrænse lovforslagets virkninger til den periode, hvor teaterudvalget arbejder, og så må vi se, hvad dette udvalg når frem til.

Når vi lægger megen vægt på, at forslaget vedtages, selv med denne modifikation, skyldes det følgende: de beslutninger, der er truffet i Københavns amt og i Landsdelsscenen – og så kan man være uenig eller enig i disse beslutninger – vil rent faktisk betyde, hvis dette lovforslag ikke vedtages, at et af de københavnske teatre, nemlig Fiolteatret, må lukke. Det mener vi er en ulykkelig konsekvens. Vi mener, at det er så relativt få penge, det drejer sig om, at folketinget og regeringen burde kunne enes om i hvert fald i denne begrænsede periode at yde denne ekstraordinære støtte, bl.a. for at undgå, at de

forslag, teaterudvalget til sin tid kommer med, måske skal skabes og vedtages på en basis, der er forringet i forhold til den, vi har i dag.

For at det københavnske og dermed landets teaterliv ikke skal blive dette teater fattigere – et teater, der har været fremragende i perioder, mindre godt i andre, men som alligevel er en spændende islæt – skal vi stærkt henstille, at man stemmer for ændringsforslaget og senere for lovforslaget.

Ingerlise Koefoed (SF):

Det skulle ikke være nødvendigt, at jeg heroppefra gentager begrundelserne for vores ændringsforslag, sådan som hr. Ole Espersen lige har givet dem, men jeg vil gerne lige tilføje et par ord, og de par ord skal være en opfordring til folketingets partier om at støtte ændringsforslaget.

Ved den lovændring, der kom sidste år, har folketinget, bl.a. på initiativ af det radikale venstre, markeret, at man er meget interesseret i at gøre noget for at støtte og fremme de teatre, der udfører eksperimenterende teatervirksomhed eller teatervirksomhed, der på en eller anden måde er anderledes end den gængse teatervirksomhed.

Der har også i de senere år her i folketinget været et kulturpolitisk flertal bestående af socialdemokratiet, SF, det radikale venstre og VS, som stærkt har understreget, at det er vigtigt i tider som disse med mange nedskæringer, at man vedligeholder og forbedrer de kulturelle tilbud til befolkningen, bl.a. fordi der i de kulturelle tilbud ligger former for påvirkning af bevidstheden, som er meget vigtige for os og for befolkningen i al almindelighed.

Jeg er bange for, at en nedstemning af dette forslag ude omkring vil blive fortolket sådan, at det kulturpolitiske flertal altså er ved ikke at eksistere mere, og det tror jeg der var andre end vores parti og vores vælgere der ville beklage dybt.

Jeg vil derfor opfordre alle partier her i folketinget, men specielt det radikale venstre, til at stemme for forslaget.

I udvalget og ved førstebehandlingen blev det understreget af den radikale ordfører, at man ikke kunne støtte forslaget, med den begrundelse, at vi har så mange teatre i Storkøbenhavn, at Københavns amt ikke gi-